

Regeringens proposition

1998/99:22

Sekretess för vissa uppgifter hos uppdragsmyndigheter m.m.

Prop.
1998/99:22

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 26 november 1998

Göran Persson

Kjell Larsson
(Miljödepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100). Enligt gällande bestämmelse gäller sekretess hos myndighet för uppgift som avser provning, bestämning av egenskaper eller myckenhet, värdering, vetenskaplig, teknisk, ekonomisk eller statistisk undersökning eller annat sådant uppdrag som myndigheten utför för enskilds räkning, om det måste antas att uppdraget har lämnats under förutsättning att uppgiften inte röjs. Syftet med bestämmelsen är att skydda uppdragsgivarens ekonomiska intressen.

Enligt förslaget skall en uppdragsmyndighet få möjlighet att till allmänheten lämna ut uppgifter som rör människors hälsa om intresset av allmän kännedom om dessa har sådan vikt att de bör lämnas ut. Vidare föreslås att uppdragsmyndigheter skall kunna lämna ut uppgifter rörande människors hälsa till berörd statlig eller kommunal tillsynsmyndighet. Sekretess skall dock gälla på samma sätt som tidigare i uppdragsverksamhet inom universitet och högskolor.

I propositionen föreslås även en ändring i bilagan till miljöbalken (1998:808). Ändringen innebär att en övergångsperiod införs mellan sommar- och vintersäsongerna för bensin vad avser gränsvärden för ångtryck och mängd förångat bränsle vid 100°C.

Ändringarna i sekretesslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1999 och lagändringen i miljöbalken den 1 mars 1999.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2	Lagtext.....	4
2.1	Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)	4
2.2	Förslag till lag om ändring i miljöbalken (1998:808)	6
3	Ärendet och dess beredning	8
4	Utgångspunkterna för regeringens förslag om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	9
4.1	Bakgrund	9
4.2	Något om radon och tillsynsverksamhet enligt hälsoskyddslagen (1982:1080)	9
4.3	Gällande bestämmelser om offentlighet och sekretess	10
4.4	Tidigare lagstiftningsärende om begränsning av sekretessen för uppgifter inom hälso- och miljöområdet.....	11
4.5	EG-rättsliga bestämmelser om rätt att ta del av miljöinformation.....	12
4.6	Pågående internationellt arbete angående möjligheten att ta del av miljöinformation	13
5	Allmänt om behovet av ändring i 8 kap. 9 § sekretesslagen	14
5.1	Möjlighet för allmänheten att ta del av uppgifter hos uppdragsmyndigheter	14
5.2	Begränsning av sekretessen mellan uppdragsmyndigheter och andra myndigheter eller andra verksamhetsgrenar inom myndigheten	18
6	Övergångsperiod för sommar- och vinterbensin	20
7	Författningskommentar	21
7.1	Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)	21
7.2	Förslaget till lag om ändring i miljöbalken (1998:808)	21
	Sammanfattning av departementspromemorian Sekretess för vissa uppgifter hos uppdragsmyndigheter (Ds 1997:41)	22
	Promemorians lagförslag.....	23
	Förteckning över remissinstanserna	23
	Remissammanställning över promemorian Sekretess för vissa uppgifter hos uppdragsmyndigheter (Ds 1997:41)	25
	Lagrådet 35	
	Remissammanställning över synpunkter från högskoleväsendet.....	36
	Lagrådsremissens lagförslag	38
	Lagrådet 39	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 26 november 1998.	40

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 1998/99:22

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
2. lag om ändring i miljöbalken (1998:808).

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Häri genom föreskrivs att 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagna lydelse

8 kap.

9 §

Sekretess gäller hos myndighet för uppgift som avser provning, bestämning av egenskaper eller myckenhet, värdering, vetenskaplig, teknisk, ekonomisk eller statistisk undersökning eller annat sådant uppdrag som myndigheten utför för enskilda räkning, om det måste antas att uppdraget har lämnats under förutsättning att uppgiften inte röjs. Regeringen kan för särskilt fall förordna om undantag från sekretessen, om den finner det vara av vikt att uppgiften lämnas.

Sekretess gäller hos myndighet för uppgift som avser provning, bestämning av egenskaper eller myckenhet, värdering, vetenskaplig, teknisk, ekonomisk eller statistisk undersökning eller annat sådant uppdrag som myndigheten utför för enskilda räkning, om det måste antas att uppdraget har lämnats under förutsättning att uppgiften inte röjs. *Sekretessen gäller dock inte om intresset av allmän kännedom om förhållande som rör människors hälsa har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut. Trots detta undantag gäller sekretess för uppgift från uppdragsverksamhet inom universitet och högskolor.*

Sekretessen enligt första stycket hindrar inte att uppgifter som rör människors hälsa lämnas till en myndighet som utövar tillsyn inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Regeringen kan för särskilt fall förordna om undantag från sekretessen, om den finner det vara av vikt att uppgiften lämnas.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år. Hos *högskoleenhet* gäller sekretessen dock i högst tio år. Hos Patent- och registreringsverket gäller sekretessen i högst femtio år.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år. Hos *universitet och högskolor* gäller sekretessen dock i högst tio år. Hos Patent- och registreringsverket gäller sekretessen i högst femtio år.

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.

Härigenom föreskrivs att bilagan till miljöbalken skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 1998:808

Bilaga

Krav	kategori 2 a avsedd för for- don med kataly- tisk avgasrening	Miljöklass 2 kategori 2 b avsedd för for- don utan kataly- tisk avgasrening	kategori 2 c	Miljöklass 3
Svavelhalt, högst massprocent	0,01	0,03	0,005	–
Ångtryck vid 37,8°C, högst kilopascal	70 ¹ /95 ²	70 ¹ /95 ²	65	–
Ångtryck vid 37,8°C, lägst kilopascal	45 ¹ /65 ²	45 ¹ /65 ²	50	–
Förångat vid 70°C, volymprocent	–	–	15–42	–
Förångat vid 100°C, lägst volymprocent	47 ¹ /50 ²	47 ¹ /50 ²	45–72	–
Förångat vid 180°C, lägst volymprocent	–	–	95	–
Slutkokpunkt, högst °C	205	200	200	–
Bensenhalt vid 15°C, högst volymprocent	3	3	0,1	5
Aromatindex ³ , högst Aromathalt,	5,5	6	0,5	–
högst volymprocent	–	–	–	–
Syrehalt, högst massprocent	2	2	–	–
Blyhalt vid 15°C, högst milligram per liter	5	5	2	13
Fosforhalt, högst milligram per liter	Inte mätbar	2	–	–
Tillsatsämnen	* ⁴	–	–	–
Densitet vid 15°C kg/m ³	–	–	680–720	–
Olefinhalt högst volymprocent	–	–	0,5	–
n-Hexanhalt högst volymprocent	–	–	0,5	–

Bensin i miljöklass 2 skall uppfylla skäligena funktionskrav vad avser renhet för insugnings- respektive insprutningsventiler.

¹ Avser tiden fr.o.m. den 15 maj t.o.m. den 30 augusti i X-, Y-, Z-, AC- och BD-län samt tiden fr.o.m. den 15 april t.o.m. den 30 september i övriga län.

² Avser övrig tid än den som anges under¹.

³ Med aromatindex avses halten aromatiska kolväten dividerat med 13 med tillägg av bensenhalten varvid halterna uttrycks i volymprocent.

⁴ Får ej innehålla askbildande ämnen.

Bilaga¹

Krav	kategori 2 a avsedd för for- don med kataly- tisk avgasrening	Miljöklass 2 kategori 2 b avsedd för for- don utan kataly- tisk avgasrening	kategori 2 c	Miljöklass 3
Svavelhalt, högst massprocent	0,01	0,03	0,005	–
Ångtryck vid 37,8°C, högst kilopascal	70 ^a /95 ^b	70 ^a /95 ^b	65	–
Ångtryck vid 37,8°C, lägst kilopascal	45 ^a /65 ^b	45 ^a /65 ^b	50	–
Förångat vid 70°C, volymprocent	–	–	15–42	–
Förångat vid 100°C, lägst volymprocent	47 ^a /50 ^b	47 ^a /50 ^b	45–72	–
Förångat vid 180°C, lägst volymprocent	–	–	95	–
Slutkokpunkt, högst °C	205	200	200	–
Bensnhalt vid 15°C, högst volymprocent	3	3	0,1	5
Aromatindex ^c , högst	5,5	6	–	–
Aromathalt, högst volymprocent	–	–	0,5	–
Syrehalt, högst mass- procent	2	2	–	–
Blyhalt vid 15°C, högst milligram per liter	5	5	2	13
Fosforhalt, högst milligram per liter	Inte mätbar	2	–	–
Tillsatsämnen	* ^d	–	–	–
Densitet vid 15°C kg/m ³	–	–	680–720	–
Olefinhalt högst volymprocent	–	–	0,5	–
n-Hexanhalt högst volymprocent	–	–	0,5	–

Bensin i miljöklass 2 skall uppfylla skäligena funktionskrav vad avser renhet för insugnings-
respektive insprutningsventiler.

^a Avser tiden fr.o.m. den 16 maj t.o.m. den 31 augusti i X-, Y-, Z-, AC- och BD-län samt fr.o.m. den 16 april t.o.m. den 31 augusti i övriga län. För övrig tid än den som anges här eller under b är följande gränsvärden tillåtna: Ångtryck vid 37,8 °C högst 95 och lägst 45 kilopascal samt Förångat vid 100 °C lägst 47 volymprocent.

^b Avser tiden fr.o.m. den 16 oktober t.o.m. den 31 mars i X-, Y-, Z-, AC- och BD-län samt fr.o.m. den 16 oktober t.o.m. den 28 februari i övriga län. För övrig tid än den som anges här eller under a är följande gränsvärden tillåtna: Ångtryck vid 37,8 °C högst 95 och lägst 45 kilopascal samt Förångat vid 100 °C lägst 47 volymprocent.

^c Med aromatindex avses halten aromatiska kolväten dividerat med 13 med tillägg av bensenhalten varvid halterna uttrycks i volymprocent.

^d Får ej innehålla askbildande ämnen.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1999.

¹ Senaste lydelse 1998:808.

Inom Miljödepartementet har upprättats en promemoria (Sekretess för vissa uppgifter hos uppdragsmyndigheter Ds 1997:41) gällande förslag om begränsning av sekretessen hos uppdragsmyndigheter för uppgifter som rör människors hälsa. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag återfinns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. Remissinstanserna finns förtecknade i *bilaga 3*. En sammanställning av remissvaren bifogas som *bilaga 4*. Genom beslut den 29 april 1998 inhämtade regeringen yttrande från Lagrådet om ändring i sekretesslagen i fråga om de bestämmelser som är aktuella i detta lagstiftningsärende. Av tillkommande orsaker vid sidan om Lagrådets synpunkter ägde därefter fortsatt beredning rum av ärendet med Universitetskanslern, Karolinska institutet, Kungl. Tekniska högskolan, Luleå tekniska universitet och Lunds universitet. Lagrådets yttrande och tillkommande remissynpunkter redovisas i *bilaga 5 och 6*.

I betänkandet Samverkan mellan högskolan och näringslivet (SOU 1996:70) behandlas frågor om forskning och sekretess. I betänkandet föreslås bl.a. en ändring av 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) med avseende på forskningssamverkan mellan högskolan och näringslivet. De förslag som läggs fram i betänkandet övervägs för närvarande inom Regeringskansliet. Regeringen tar inte ställning till förslagen i denna proposition.

I detta lagstiftningsärende ingår även ett förslag till ändring i bilagan till miljöbalken (1998:808). Naturvårdsverket har i en skrivelse till Miljödepartementet lämnat förslag som bl.a. avser miljöklassindelningen av bensin. I detta sammanhang behandlas frågan om förslag till övergångsperioder mellan sommar- och vintersäsongerna för bensin vad avser gränsvärdena för ångtryck och för volym förångat bränsle vid 100°C. Skrivelsen har beretts med berörda intressenter, bl.a. företrädare för olje- och bilindustrin. Remissyttrandena finns tillgängliga hos Miljödepartementet (dnr M98/56/7). Lagförslaget i denna del är av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Något yttrande från Lagrådet har därför inte inhämtats.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 24 september 1998 att inhämta Lagrådets yttrande över det förslag som finns i *bilaga 7*. Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 8*. Regeringen har därefter gjort en ändring i förslaget i överensstämmelse med det förslag som granskats av Lagrådet den 8 maj 1998, *bilaga 5*.

4 Utgångspunkterna för regeringens förslag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

4.1 Bakgrund

Frågan om tolkningen av 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) aktualiserades genom en dom från Kammarrätten i Stockholm meddelad den 14 juli 1995 (mål nr 4945-1995) som gällde möjligheten för en uppdragsmyndighet att lämna ut resultaten av radonmätningar till en enskild.

En journalist begärde hos miljö- och hälsoskyddsnämnden i Uppsala kommun att få ta del av uppgifter om vilka flerbostadshus i Uppsala som hade radonvärden över gällande gränsvärde. Nämnden avslog genom beslut den 5 maj 1995 framställdan med stöd av 8 kap. 9 § sekretesslagen. I motiveringen angavs att mätningarna utförts på uppdrag av enskilda samt att det fick antas att uppdragen lämnats under förutsättning att uppgifterna inte skulle röjas. Journalisten överklagade beslutet och anförde till stöd för överklagandet bl.a. att hänsynen till fastighetsägarnas ekonomiska intressen aldrig borde få gå före människors hälsa. Kammarrätten fastställde miljönämndens beslut. Som grund för avgörandet angavs att det saknades laglig möjlighet att ta hänsyn till en vägning mellan hälso- och ekonomiintressen på det sätt klaganden hävdade. Klaganden fullföljde sin talan till Regeringsrätten, som den 9 november 1995 beslutade att inte meddela prövningstillstånd (mål nr 4315-1995).

4.2 Något om radon och tillsynsverksamhet enligt hälsoskyddslagen (1982:1080)

Med hälsoskydd avses enligt 1 § hälsoskyddslagen (1982:1080) åtgärder för att hindra uppkomsten av sanitära olägenheter och för att undanröja sådana olägenheter. Med sanitär olägenhet avses i lagen en störning som kan vara skadlig för människors hälsa och som inte är ringa eller helt tillfällig. Av förarbetena till hälsoskyddslagen (prop. 1981/82:219 s. 28 ff.) framgår att sanitär olägenhet är en hälsorisk som tillsynsmyndigheterna har att verka för att undanröja och förebygga samt att det i allmänna råd bör anges vad som är sanitär olägenhet.

Den eller de nämnder som fullgör kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet utövar enligt 15 § hälsoskyddslagen den omedelbara tillsynen inom kommunen över efterlevnaden av lagen. Inom länet utförs tillsynen av länsstyrelsen och den centrala tillsynen utövas av Socialstyrelsen och Naturvårdsverket.

Socialstyrelsen anger i allmänna råd om radon (1990:5) att varje miljö- och hälsoskyddsnämnd bör utarbeta ett program för att bl.a. spåra hus med höga halter radon. Om radondotterhalten (årsmedelvärdet) överstiger 200 Bq/m³ bör förhållandet bedömas som en sanitär olägenhet enligt hälsoskyddslagen.

Om den ansvariga kommunala nämnden finner att sanitär olägenhet föreligger kan den enligt 18 § hälsoskyddslagen meddela föreläggande

för fastighetsägaren eller nyttjanderättshavaren till berörd egendom att vidta de åtgärder som nämnden bedömer skäligen kan krävas.

Hälsoskyddslagens bestämmelser har arbetats in i den nya miljöbalken (prop. 1997/98:45, bet. 1997/98:JoU20, rskr. 278, SFS 1998:808). Detta förhållande saknar emellertid betydelse för de rättsliga bedömningarna i denna proposition.

4.3 Gällande bestämmelser om offentlighet och sekretess

Offentlighetsprincipen innebär bl.a. att den som begär det har rätt att ta del av allmänna handlingar hos statliga och kommunala myndigheter. Handlingsoffentligheten är avsedd att främja ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning (2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen, TF). Den fyller en viktig kontrollfunktion genom att den möjliggör en medborgerlig insyn i myndigheternas verksamhet. Genom tillgången till allmänna handlingar underlättas och stimuleras också den fria debatten i skilda samhällsfrågor.

Rätten att ta del av allmänna handlingar får begränsas endast om det är påkallat med hänsyn till vissa i 2 kap. 2 § TF uppräknade intressen, bl.a. skyddet för den enskildes ekonomiska förhållanden. De begränsningar som får göras skall anges noga i en särskild lag (sekretesslagen) eller i en annan lag som den lagen hänvisar till.

I 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) finns bestämmelser om sekretess som rör uppdragsverksamhet för enskilds räkning. Enligt denna paragraf gäller sekretess hos myndighet för uppgift som avser provning, bestämning av egenskaper eller myckenhet, värdering, vetenskaplig, teknisk, ekonomisk eller statistisk undersökning eller annat sådant uppdrag som myndigheten utför för enskilds räkning, om det måste antas att uppdraget lämnats under förutsättning att uppgiften inte röjs. Vidare stadgas att regeringen för särskilt fall kan förordna om undantag från sekretessen, om den finner det vara av vikt att uppgiften lämnas. Meddelarfrihet gäller inte för uppgifter som omfattas av sekretess enligt denna paragraf (jfr. 16 kap. 1 § sekretesslagen).

Uppdragsverksamhet för enskilds räkning förekommer vid åtskilliga statliga myndigheter, t.ex. Statistiska centralbyrån, Konsumentverket, Närings- och teknikutvecklingsverket, universitet och högskolor samt i kommunal verksamhet i de nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Sekretessen i uppdragsverksamhet tar enligt förarbetena i första hand sikte på att skydda uppdragsgivarens ekonomiska förhållanden men bestämmelsen har avfattats så att den ger skydd också för tredje man både när det gäller personliga och ekonomiska förhållanden (prop. 1979/80:2 Del A s. 238 f.). I de fall som avses i paragrafen kan det antas att det ofta är en förutsättning för enskilda som anlitar en myndighet att de kan vara säkra på att få samma sekretesskydd som de skulle få hos ett privat företag. I propositionen anförs att allmänhetens legitima intresse av insyn i de enskilda ärendena hos en s.k. uppdragsmyndighet är obetydligt.

Det finns bestämmelser i sekretesslagen som möjliggör att uppgifter av i frågavarande slag lämnas ut. Regeringen har enligt 8 kap. 9 § sekretesslagen möjlighet att i särskilda fall förordna om undantag från sekre-

tessen, om den finner det vara av vikt att en uppgift lämnas ut. Vidare utgör enligt 1 kap. 5 § sekretesslagen sekretess inte hinder mot att en uppgift lämnas ut om det är nödvändigt för att den utlämnade myndigheten skall kunna fullgöra sin verksamhet. Enligt förarbetena skall dock den bestämmelsen tillämpas restriktivt (prop. 1979/80:2 s. 465 och 494). Dispensmöjlighetens tillämpning har inte särskilt kommenterats i förarbetena.

4.4 Tidigare lagstiftningsärende om begränsning av sekretessen för uppgifter inom hälso- och miljöområdet

I 8 kap. 7 § sekretesslagen finns föreskrifter om sekretess i bl.a. kommunal tillsynsverksamhet med avseende på näringslivet. Sekretess gäller för uppgift, som myndigheten inhämtat i sin tillsynsverksamhet, om enskilda affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Till följd av en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 1989 (prop. 1988/89:131, bet. 1988/89:KU34, rskr. 286) kan sådana uppgifter offentliggöras trots att det kan skada företaget, om intresset av allmän kännedom om förhållande som rör människors hälsa, miljön eller redligheten i handeln eller ett liknande allmänintresse är av sådan vikt att uppgifterna bör lämnas ut. Bakgrunden till ändringen var att tillsynsmyndigheter uppmärksammat brister i livsmedelsbutikers hantering av köttfärs, dålig hygien på restauranger och brister i redligheten, t.ex. charkuteriföretags fusk med märkningen av förpackat kött.

Motsvarande bestämmelse för den statliga tillsynsverksamheten, som omfattar t.ex. länsstyrelserna, Livsmedelsverket och Konsumentverket, finns i 8 kap. 6 § sekretesslagen. Införande av en regel om inskränkning av sekretessen för att tillgodose ovan angivna insynsintressen direkt i 8 kap. 6 § sekretesslagen skulle enligt föredragande statsrådet föra för långt eftersom all statlig tillsynsverksamhet då skulle komma att omfattas. Det skulle i stället för varje sådan tillsynsverksamhet anges om en intresseavvägning av det ovan angivna slaget skulle införas. Lagtekniskt löstes detta så att det i bilagan till sekretessförordningen (1980:657) infördes regler om i vilka fall en avvägning mellan det enskilda och allmänna intresset skulle ske.

I förarbetena till bestämmelserna i 8 kap. 6 och 7 §§ sekretesslagen (prop. 1988/89:131 s. 11 f.) anges att utvecklingen visat att det fanns ett behov av att kunna låta uppgifter lämnas ut även när missförhållandena hos ett företag inte var av så allvarlig karaktär att utlämnande kunde ske med stöd av 1 kap. 5 § sekretesslagen. Det fanns enligt föredragande statsrådet ett berättigat krav från allmänheten att uppgifter om t.ex. skadliga utsläpp och andra störningar från miljöfarlig verksamhet i så stor utsträckning som möjligt offentliggjordes. Lika viktigt var det för konsumenterna att få kännedom om resultat som t.ex. livsmedelskontrollen leder till. Föredraganden ansåg att det var av stort värde, om tillsynsmyndigheterna öppet kunde redovisa de förhållanden som rådde vad gällde hygien, miljö och redlighet hos företagen. Härigenom kunde allmänheten få möjlighet att tillgodogöra sig resultatet av det allmännas

tillsynsverksamhet, som ju bedrevs i syfte att ta till vara de många människornas intresse gentemot företagen.

Den möjlighet som fanns, enligt 8 kap. 6 och 7 §§ sekretesslagen, att få ut uppgifter i de aktuella fallen före lagändringen var att utnyttja regeringens dispensmöjlighet, dvs. regeringens möjlighet att förordna om undantag från sekretessen om den fann det vara av vikt att uppgiften lämnades ut. I förarbetena anförs (prop.1988/89:131 s. 12) att ordningen med dispensprövning var krånglig och tidsödande eftersom den enskilde oftast först försökt att få ett utlämnade i vanlig ordning. Det ansågs inte heller tillfredsställande att regeringen i alltför stor utsträckning skulle ägna sig åt dispensfrågor, om det direkt i lag gick att ange i vilka situationer utlämnade bör ske.

Föredraganden bemötte i propositionen invändningar från några remissinstanser mot att den intresseavvägning vid prövning i det särskilda fallet, som enligt då gällande regler var förbehållen regeringen, skulle flyttas över till ett antal statliga myndigheter och de kommunala miljö- och hälsoskydds nämnderna. Kritikerna menade att huvudprincipen att sådana intresseavvägningar inte borde anförtros enskilda myndigheter borde upprätthållas. I propositionen framhölls (prop. 1988/89:131 s. 14) att det inte var någon ny uppgift för myndigheterna att göra en intresseavvägning i ett enskilt fall. En sådan avvägning fanns redan i den s.k. generalklausulen i 14 kap. 3 § sekretesslagen där det föreskrivs att en sekretessbelagd uppgift får lämnas till en myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas ut har företräde framför det intresse den har att skydda.

Genom att befogenheten att göra intresseavvägningen skulle läggas på de myndigheter som i första hand skulle göra sekretessprövningen, var det enligt föredraganden givetvis av stor vikt att denna möjlighet avgränsades till de fall där det fanns ett klart behov av en sådan avvägning mellan olika intressen, vilket i sin tur krävde att de olika intressena angavs så preciserat som möjligt. Enligt den utformning av den nya lagregeln som valdes skulle sekretessen brytas, om intresset av allmän kännedom om förhållande som rörde människors hälsa, miljön eller redligheten i handeln eller ett liknande allmänintresse hade sådan vikt att uppgiften borde lämnas ut.

Några remissinstanser påpekade att intresseavvägningen borde uttryckas tydligare för att ge bättre ledning vid tolkningen av bestämmelsen. Föredraganden ansåg att sådana mer detaljerade regler inte var lämpliga och att risken för en oenhetlig praxis inte på något avgörande sätt kunde anses större här än annars vid prövning enligt sekretesslagen.

4.5 EG-rättsliga bestämmelser om rätt att ta del av miljöinformation

Rådet har den 7 juni 1990 antagit ett direktiv (90/313/EEG) om rätt att ta del av miljöinformation. Direktivet är ett s.k. minimidirektiv med artikel 130s i Romfördraget som rättslig grund.

Enligt ingressen skall varje fysisk eller juridisk person inom gemenskapen ha rätt att ta del av uppgifter om miljön som finns hos offentliga myndigheter, i skriftlig form, bild- eller ljudform eller i databaser, och

som rör tillståndet i miljön, verksamheter eller åtgärder som skadar eller kan skada miljön samt verksamheter eller åtgärder i syfte att skydda miljön.

Enligt artikel 3.1 skall medlemsstaterna säkerställa att offentliga myndigheter åläggs att lämna ut uppgifter om miljön till varje fysisk och juridisk person på dennes begäran. Medlemsstaterna får dock enligt artikel 3.2 sjätte strecksatsen föreskriva att en begäran skall avslås om materialet erhållits från en tredje part om denne inte har varit skyldig att tillhandahålla detta. Denna bestämmelse torde dock inte vara tillämplig i fall då det är myndigheten som sammanställer och på olika sätt bearbetar material, även om detta erhållits från en enskild. En möjlighet till undantag från skyldighet till utlämnande öppnas också i fjärde strecksatsen i samma artikel för uppgifter som avser affärshemligheter.

4.6 Pågående internationellt arbete angående möjligheten att ta del av miljöinformation

FN:s Ekonomiska kommission för Europa (UN/ECE) har utarbetat en konvention om tillgång till information, allmänhetens deltagande och möjlighet till rättslig prövning avseende miljöfrågor. Den framförhandlade konventionstexten innebär bl.a. att de kontraktslutande parterna skall tillse att allmänheten får tillgång till information om uppgifter hos offentliga myndigheter beträffande tillståndet i miljön och verksamheter eller åtgärder som kan påverka miljön samt uppgifter rörande människors hälsa eller säkerhet. Konventionen utgör därmed en förstärkning av allmänhetens rätt till information vid en jämförelse med ovan nämnt EG-direktiv. Motsvarande möjlighet till undantag från skyldigheten till utlämnande som i EG-direktivet finns dock även i konventionen.

Förslaget till konventionstext har i juni 1998 undertecknats av bl.a. Sverige och EG vid den fjärde europeiska miljöministerkonferensen i Århus. Det förhållande att EG signerat konventionen och förklarat att bestämmelserna om öppenhet skall tillämpas även på dess institutioner kan komma att leda till en snar översyn av direktivet 90/313/EEG. Även Amsterdamfördraget innebär en ökad öppenhet inom EG:s institutioner.

5 Allmänt om behovet av ändring i 8 kap. 9 § sekretesslagen

5.1 Möjlighet för allmänheten att ta del av uppgifter hos uppdragsmyndigheter

Regeringens förslag: Uppdragsmyndigheter skall få möjlighet att till allmänheten lämna ut uppgifter som rör människors hälsa om intresset av allmän kännedom om uppgifterna har sådan vikt att de bör lämnas ut. Begränsningen av sekretessen skall inte gälla för uppdragsverksamhet inom universitet och högskolor.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Promemorians förslag omfattar dock även en lättnad i sekretessen för uppdragsverksamhet vid universitet och högskolor.

Remissinstanserna: Huvuddelen av remissinstanserna, bl.a. *Justiekanslern (JK)*, *Justitieombudsmannen (JO)*, *Svenska Kommunförbundet* och de flesta tillsynsmyndigheter, har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran. *Naturvårdsverket* är positiv till förslaget men föreslår att sekretessinskränkningens tillämpningsområde bör omfatta även intresset av allmän kännedom om förhållanden som rör miljön. *Stockholms universitet*, *Juridiska fakultetsnämnden* har framfört att ett enskilt subjekt, som anlitar en myndighet för viss typ av forskning eller undersökning, skall kunna förlita sig på ett starkt sekretesskydd. Det finns dock situationer, där intresset av offentlighet får anses väga tyngre än intresset av sekretess. I fall då uppgifterna är av stor betydelse från hälsosynpunkt, ter sig, enligt universitetets synsätt, en begränsning befogad. *Kammarrätten i Stockholm* och *Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)* avstyrker förslaget. Kammarrätten anför att tidigare lagändringar beträffande sekretess i den statliga och kommunala tillsynsverksamheten inte utan vidare kan anföras till stöd för en ändring av sekretessbestämmelserna gällande uppdragverksamhet. Det senare förfarandet är frivilligt och den enskilde kan oftast välja ett privat alternativ. I promemorian upptas endast radonmätningar som exempel på sådana fall där allmänheten har ett berättigat intresse av insyn. Vad gäller övrig verksamhet som omfattas av bestämmelsen, såsom uppdragsforskningen vid universitet och högskolor, saknas underlag för en bedömning av de verkningar bestämmelsen skulle medföra. SLU hävdar att uppdragsekretessen rör det kanske inom universitetsvärlden viktigaste sekretessområdet. SLU utför en mängd uppdrag åt allmänheten och näringslivet i form av laboratorieuppdrag och uppdragsforskning. Uppdragen utgör en inte obetydlig källa till intäkter. Vidare innebär uppdragen att universiteten får viktiga erfarenheter samt erhåller värdefulla kontakter med samhälle och näringsliv. SLU gör bedömningen att ett genomförande av förslaget allvarligt skulle försvåra universitetens möjligheter att i framtiden få nya uppdrag. Vidare menar SLU att lagförslaget förefaller svårtillämpat. *Stockholms kommun* förklarar att förslaget kan innebära att uppdragsgivare avstår från att lämna uppdrag till myndigheter. Huvudprincipen bör även fortsättningsvis vara

att sekretess skall gälla för uppdraget, men att regeringen i särskilda fall kan förordna om undantag från sekretessen, om den finner det vara av vikt att en uppgift lämnas ut.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelsen om sekretess i myndigheters uppdragsverksamhet motiveras av hänsyn till den enskildes ekonomiska intressen. T.ex. har en uppdragsgivare ett intresse av att skydda uppgifter om sina produkter som har lämnats till en forskare vid en högskola. Sekretess kan gälla för denna typ av uppgifter. Enligt 8 kap. 9 § första stycket sekretesslagen (1980:100) gäller sekretess om det måste antas att ett uppdrag lämnats till en myndighet under förutsättning att uppgifterna inte röjs. En förutsättning för att enskilda skall anlita en myndighet är ofta att de kan vara säkra på att få samma sekretesskydd som de skulle få hos ett privat företag.

Som det har framhållits i promemorian har allmänheten ett befogat krav på att uppgifter som rör människors hälsa i så stor utsträckning som möjligt skall kunna offentliggöras. Det är viktigt att t.ex. en hyresgäst har möjlighet att få ta del av resultatet av radonmätningar avseende hans eller hennes lägenhet utförda av en kommunal nämnd eller att en enskild kan kontrollera resultat av sådana mätningar beträffande en fastighet där det bedrivs barnomsorgsverksamhet. Det finns också andra situationer där enskilda har ett intresse av information, såsom av resultat av uppdragsprovning framtagen av Konsumentverket gällande en produkt som visat sig farlig. Den nuvarande bestämmelsen om sekretess i uppdragsverksamhet har visat sig otillräcklig för att tillgodose allmänhetens insynskrav angående uppgifter av betydelse för människors hälsa. En intresseavvägning mellan uppdragsgivarens ekonomiska intressen och allmänhetens insynskrav kan inte lagligen ske enligt 8 kap. 9 § sekretesslagen (jfr. Kammarrätten i Stockholms dom den 14 juli 1995, mål nr 4945-1995). Enligt bestämmelsen är det endast regeringen som kan göra sådana avvägningar vid sin dispensprövning. Av vad som framkommit har regeringen inte ställts inför någon sådan dispensprövning som föreskrivs i 8 kap. 9 § sekretesslagen.

Några remissinstanser har ställt sig negativa till en begränsning av sekretessen i uppdragsverksamhet på grund av att en sådan kan innebära att enskilda avstår från att lämna uppdrag till myndigheter och hävdar att nuvarande dispensmöjlighet är tillräcklig för att tillgodose allmänhetens insynskrav.

Regeringen anser, med hänsyn till vad som ovan anförts, att nuvarande lagstiftning lett och kan leda till att uppgifter som rör människors hälsa och som är av intresse för allmänheten hålls hemliga i alltför stor utsträckning. Sådana uppgifter bör efter en avvägning mellan det allmänna insynsintresset och den enskildes uppdragsgivarens intresse av sekretesskydd kunna lämnas ut, även om detta kan få negativa ekonomiska konsekvenser för en uppdragsgivare eller medföra att företag underlåter att lämna uppdrag till myndigheter. En begränsning av det slaget gäller redan i dag enligt 8 kap. 7 § samt 6 § sekretesslagen och 2 § sekretessförordningen (1980:657) jämförd med bilagan till sekretessförordningen i vissa fall i kommunal och statlig tillsynsverksamhet med avseende på näringslivet. En möjlighet till utlämnande ligger också i linje med rådets direktiv 90/313/EEG av den 7 juni 1990 om rätt för varje fysisk och juri-

disk person att ta del av miljöinformation som finns hos offentliga myndigheter.

Sammantaget anser regeringen, i likhet med en majoritet av remissinstanserna, att övervägande skäl talar för att bestämmelsen i 8 kap. 9 § sekretesslagen bör ändras så att den bättre motsvarar allmänhetens krav på insyn beträffande uppgifter som rör människors hälsa.

Det övervägande antalet av remissinstanserna har inte haft någon erinran mot den i promemorian föreslagna lagtekniska lösningen i och för sig. Denna innebär att en begränsning till förmån för hälsointresset skall gälla om det allmänna intresset av offentlighet har sådan vikt att uppgifterna bör lämnas ut. En generell begränsning av sekretessen ger den bästa möjligheten att ta hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet (jfr. prop. 1988/89:131 s. 13). Regeringen anser att denna lösning är den mest lämpliga och att det är viktigt att sekretesslagens bestämmelser har en enhetlig systematik.

Frågan är dock om lättningen av sekretessen bör gälla vid alla myndigheter. Den uppdragsforskning som bedrivs inom universitet och högskolor har i tidigare sammanhang dragit till sig särskild uppmärksamhet och gett upphov till svåra avvägningar. Också vid beredningen av detta lagstiftningsärende har remissutfallet varit delat. Lunds universitet, Karolinska institutet, Kungl. Tekniska högskolan och Luleå tekniska universitet har alla betonat vikten av att universitet och högskolor har möjlighet att bedriva uppdragsforskning. I sammanhanget har det bl.a. pekats på de regler i högskolelagen (1992:1434) som innebär att universitet och högskolor skall samverka med det omgivande samhället. Enligt de nämnda universitetens uppfattning har sekretessreglerna en stor betydelse för möjligheten att få uppdrag från det privata näringslivet, eftersom ett sådant samarbete förutsätter ett förtroendefullt förhållande. Lunds universitet, Kungl. Tekniska högskolan och Luleå tekniska universitet har också anfört att den föreslagna avvägningsregeln i sekretesslagen skulle bli svår att tillämpa. Innebörden av vad SLU anfört är bl.a. att uppdragssekretessen rör det inom universitet och högskolor kanske viktigaste sekretessområdet, att uppdragen utgör en inte obetydlig källa till intäkter samt att universiteten och högskolorna genom sin uppdragsforskning erhåller värdefulla kontakter med samhälle och näringsliv. Kammarrätten i Stockholm har framfört att det saknas underlag för bedömning av de verkningar den föreslagna bestämmelsen skulle medföra för uppdragsforskningen. Stockholms universitet har framhållit att 8 kap. 9 § sekretesslagen i första hand är avsedd att skydda uppgifter om uppdragsgivarens ekonomiska förhållanden. Ett enskilt rättssubjekt som anlitar en myndighet för en viss typ av forskning måste, enligt universitetet, visserligen kunna förlita sig på ett starkt sekretesskydd. Med universitetets synsätt finns det emellertid situationer där intresset av offentlighet får anses väga tyngre än intresset av sekretess. När en uppgift har stor betydelse ur hälsosynpunkt, anser universitetet att en lättning i sekretessen ter sig befogad. Universitetskanslern har tillstyrkt att det införs en avvägningsregel som omfattar även universitet och högskolor.

Redan i samband med sekretesslagens tillkomst diskuterades frågan om sekretess på universitets- och högskoleområdet utförligt av konstitutionsutskottet. Utskottet anförde bl.a. (KU 1979/80:37 s. 31 ff.) följande. De forskningsuppdrag som universitet och högskolor erhåller från en-

skilda får anses vara ett viktigt led i den vetenskapliga utvecklingen med hänsyn till den stimulans och de resurser som på detta sätt kommer uppdragsforskningen till godo. Eftersom uppdragsforskningen i många fall går ut på att vidareutveckla uppdragsgivarens produkter kan det vara naturligt om denne inte alltid vill bringa uppdraget eller forskningsresultatet till offentligheten. Sekretess kan därför vara en förutsättning för att ett uppdrag skall ges till en forskare vid en offentlig undervisningsanstalt. Å andra sidan är det mycket viktigt med offentlighet och insyn i forskningen både för att upprätthålla allmänhetens förtroende för forskningen och för att stimulera ett fritt idéutbyte mellan olika forskare. Trots de starka skäl som föreligger för full insyn i forskningen kan det inte bortses från att sekretess ofta kan vara en förutsättning för att uppdraget över huvud taget skall gå till ett offentligt organ. Utskottet konstaterade att möjlighet till sekretess måste finnas.

Uttalandet speglar den avvägning som måste göras mellan ett befogat intresse av sekretess och ett, likaledes befogat, intresse av insyn i universitetens och högskolornas verksamhet. Forskningsuppdragen har stor betydelse för den vetenskapliga utvecklingen och för universitet och högskolors kontakt med det omgivande samhället. Det är därför angeläget att uppdragsforskningen även framdeles kan anförtros universitet och högskolor. Samtidigt är det klart att de skäl som åberopas till stöd för en lättnad i sekretessen hos andra myndigheter förtjänar att beaktas också vid universitetens och högskolornas uppdragsforskning. Det finns dock anledning att avvakta med ett slutligt ställningstagande på detta område. Som nämnts i avsnitt 3 övervägs för närvarande ett förslag till ändring av sekretesslagen med anledning av NYFOR-kommitténs betänkande Samverkan mellan högskolan och näringslivet (SOU 1996:70). Mycket kortfattat innebär kommitténs förslag att sekretesslagen skall ändras på ett sätt som möjliggör en forskningssamverkan mellan högskoleväsendet och näringslivet. Förslagen tar också sikte på den forskningssamverkan som sker inom ramen för EG-kommissionens arbete. Kommitténs förslag är alltså föremål för beredning inom Regeringskansliet. De sekretessfrågor som rör uppdragsforskning och de nu nämnda frågorna vid forskningssamverkan bör enligt regeringens mening ses i ett sammanhang. Härigenom skapas de bästa förutsättningarna för en enhetlig lösning som beaktar förhållandena vid universitet och högskolor. Den hittills gällande ordningen vid uppdragsforskning bör därför tills vidare bestå, när det gäller högskoleväsendet, men regeringen avser alltså att återkomma till dessa frågor i ett senare sammanhang.

Eftersom förslaget om begränsningar av sekretessen endast avser en del av det område som täcks av sekretess bör det även i fortsättningen finnas en möjlighet för regeringen att medge dispens i särskilda fall, om det är av vikt att en uppgift lämnas ut.

5.2 Begränsning av sekretessen mellan uppdragsmyndigheter och andra myndigheter eller andra verksamhetsgrenar inom myndigheten

Prop. 1998/99:22

Regeringens förslag: Uppdragsmyndigheter skall få möjlighet att lämna uppgifter som rör människors hälsa till berörda statliga eller kommunala tillsynsmyndigheter.

Promemorians förslag: Överensstämmer i princip med regeringens. I promemorian föreslås dock att uppdragsmyndigheter endast skall kunna lämna uppgifter som rör människors hälsa till den eller de kommunala nämnder som utövar tillsyn inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna, bl.a. *Justitiekanslern (JK)*, *Justitieombudsmannen (JO)* och flertalet tillsynsmyndigheter, har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan invändning. *Kemikalieinspektionen* och *Konsumentombudsmannen (KO)* är båda positiva till förslaget men har framfört att sekretessen hos uppdragsmyndigheter bör kunna begränsas även i förhållande till statliga tillsynsmyndigheter. Konsumentverket har som exempel för att belysa problematiken angivit att verkets laboratorium är förhindrat att lämna ut uppgifter till en statlig tillsynsmyndighet om provning som rör en säkerhetskomponents bristande funktion. *Kammarrätten i Stockholm* har framfört att frågan om utlämnande till en statlig tillsynsmyndighet bör utredas.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1 kap. 3 § sekretesslagen får sekretessbelagda uppgifter som förekommer hos en viss myndighet inte röjas för en annan myndighet i andra fall än som anges i sekretesslagen eller i lag eller förordning till vilken sekretesslagen hänvisar. Av andra stycket i samma paragraf framgår att bestämmelserna om sekretess myndigheter emellan också gäller i förhållandet mellan olika verksamhetsgrenar inom samma myndighet, när de är att betrakta som självständiga i förhållande till varandra. Gäller förbud enligt sekretesslagen att röja en uppgift, får uppgiften enligt 1 kap. 4 § första stycket inte heller i övrigt utnyttjas utanför den verksamhet i vilken sekretess gäller för uppgiften.

Den s.k. generalklausulen i 14 kap. 3 § sekretesslagen, som möjliggör utlämnande av uppgifter mellan myndigheter om intresset av att uppgifterna lämnas ut bör ha företräde framför det intresse som sekretesslagen skall skydda, gäller inte i fråga om sekretess enligt 8 kap. 9 § sekretesslagen.

Till följd av dessa stadganden kan inte en nämnd som fullgör kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet, som åtagit sig uppdrag från en enskild under uttrycklig eller underförstådd förutsättning att sekretess skall gälla, använda uppgifterna om t.ex. radonmätningar i sin tillsynsverksamhet enligt hälsoskyddslagen (1982:1080) även om mätningarna skulle tyda på radondotterhalter överstigande vad Socialstyrelsen bedömer som sanitär olägenhet.

Regeringen anser, i likhet med vad som anförs i promemoriaförslaget, att om det finns anledning anta att en tillsynsmyndighet inom miljö- och hälsoskyddsområdet bör agera genom att t.ex. meddela ett åtgärdsföreläggande bör inte en uppdragsmyndighet vara förhindrad av sekretess att lämna ut uppgifterna i fråga. Såsom några remissinstanser angivit gör sig

skälen för möjlighet till utlämnande av sådana uppgifter lika starkt gällande för statliga som kommunala tillsynsmyndigheter. Begränsningen av sekretessen föreslås således gälla även i förhållande till statliga tillsynsmyndigheter.

Av 13 kap. 1 § sekretesslagen följer att sekretessen för uppgifter som lämnas till annan myndighet för tillsyn gäller också hos den mottagande myndigheten.

6 Övergångsperiod för sommar- och vinterbensin

Regeringens förslag: En övergångsperiod om en och en halv månad införs mellan sommar- och vintersäsongerna för bensin vad avser gränsvärden för ångtryck och för mängd förångat bränsle vid 100°C.

Naturvårdsverkets förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Naturvårdsverket har dock föreslagit att differentieringen mellan norra och södra Sverige tas bort.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser är positiva till införandet av övergångsperioder. *Bilindustriföreningen* har dock framfört invändningar mot Naturvårdsverkets förslag beträffande längden av perioderna. *Motormännens Riksförbund* har invänt mot att den tidigare differentieringen mellan norra och södra Sverige tagits bort i förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Förångningen av bensin är temperaturberoende. Även vid relativt låg temperatur är förångningen påtaglig. Ångorna innehåller till en inte obetydlig del hälsovådliga ämnen. Ett mått på en vätskas benägenhet att avdunsta är dels det s.k. ångtrycket, dels mängd förångad vätska. Båda dessa enheter anges vid en viss bestämd temperatur. Högsta och lägsta ångtryck vid 37,8°C och lägsta procentuella mängd förångad vätska vid 100°C finns reglerat för bensin som två av de parametrar som i dag definierar miljöklass 2 bensin. Definitionen av miljöklass 2 bensin finns i dag i bilagan till lagen (1985:426) om kemiska produkter. Från och med den 1 januari 1999 kommer dessa bestämmelser att finnas i bilagan till miljöbalken (1998:808).

Gränsvärdena för ångtrycket är kopplade till två perioder, sommar och vinter. Det finns en skillnad på de båda perioderna beroende på var i Sverige bensinen säljs. Petroleumbranschen har i dag vid övergångarna mellan sommar- och vinterperioderna för bensinkvalitet svårt att uppfylla de krav som ställs med avseende på ångtrycket. Det krävs därför en övergångsperiod mellan sommar- och vintersäsongerna. En lämplig övergångsperiod bedöms vara en och en halv månad.

Nya EU-krav på bränslekvalitet kommer att införas från år 2000. Naturvårdsverket har därför utarbetat förslag till definition av miljöklass 1 bensin. I Sverige har oljeindustrin åtagit sig att under en övergångsperiod fram till år 2000 införa en bättre bensin än den nuvarande. Anpassningen av bensinkvaliteten till kommande miljöklass 1 bensin medför att de tider som för närvarande finns angivna i bilagan till lagen (1985:426) om kemiska produkter behöver justeras så att ångtrycket kan anpassas till rådande förhållanden.

Regeringens förslag innebär att de problem som finns i dag elimineras utan att utsläppen och därmed påverkan på miljö och hälsa kan förväntas öka. Förslaget innebär att differentieringen mellan norra och södra Sverige kvarstår. Eftersom EU:s krav på bränslekvalitet skall införas år 2000 avser regeringen att under våren 1999 föreslå ändringar i de svenska definitionerna av miljöklassning för bensin så att den av Naturvårdsverket föreslagna definitionen av miljöklass 1 bensin regleras i gällande lagstiftning.

7 Författningskommentar

7.1 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

8 kap.

9 §

Till följd av förslaget till ändring av första stycket skall uppdragsmyndigheter lämna ut uppgifter till allmänheten, om de uppgifter om människors hälsa som framkommit genom uppdraget bedöms vara av sådan vikt att dessa bör lämnas ut. Den enskilde uppdragsgivarens intresse av sekretess hos uppdragsmyndigheten får således stå tillbaka för att tillgodose det nu angivna insynsintresset. I vilka fall ett utlämnade får ske är inte lämpligt att detaljreglera, utan den frågan får överlämnas till rättstillämpningen att lösa. Det måste dock i varje enskilt fall ske en noggrann bedömning av allmänintresset varvid det enskilda intresset av hemlighållande måste beaktas i tillräcklig utsträckning. Från den nya bestämmelsens tillämpningsområde undantas uppdragsverksamhet vid universitet och högskolor.

Förslaget till ändring i andra stycket möjliggör för en uppdragsmyndighet att lämna ut uppgifter rörande människors hälsa till en tillsynsmyndighet på miljö- och hälsoskyddsområdet. Bestämmelsen innebär att uppgifter som rör människors hälsa kan vidarebefordras till berörd tillsynsmyndighet om det finns anledning anta att en sådan bör ingripa. En konsekvens av ändringen är att 15 kap. 5 § sekretesslagen blir tillämplig. I paragrafen stadgas att en myndighet är skyldig att på begäran av en annan myndighet lämna ut uppgift som den förfogar över i den mån inte hinder möter på grund av bestämmelse om sekretess eller arbetets behöriga gång. Hos tillsynsmyndigheten kan i vissa fall uppgifterna offentliggöras med stöd av 8 kap. 6 § och 7 § tredje stycket sekretesslagen. Till följd av förslaget i första stycket får dock allmänheten en möjlighet att hos uppdragsmyndigheten begära ett utlämnande av uppgifterna i fråga.

Begränsningen av sekretessen gäller endast för uppgifter av allmänintresse rörande människors hälsa. För övriga uppgifter som omfattas av sekretessen kan regeringen, precis som tidigare, förordna om undantag från sekretessen i särskilda fall, om den finner det vara av vikt att en uppgift lämnas ut.

7.2 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken (1998:808)

I bilagan till miljöbalken görs en ändring för att införa en övergångsperiod mellan sommar och vintersäsongerna för bensin med avseende på ångtrycket och mängd förångat bränsle vid 100°C. Motiven till att införa denna ändring finns i avsnitt 6. Samtidigt korrigeras den redaktionella utformningen av bilagan.

Sammanfattning av departementspromemorian Sekretess för vissa uppgifter hos uppdrags- myndigheter (Ds 1997:41)

Prop. 1998/99:22
Bilaga 1

I promemorian behandlas frågan om en ändring av 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100). Enligt den i dag gällande lydelsen av lagrummet gäller sekretess hos myndighet för uppgift som avser provning, bestämning av egenskaper eller myckenhet, värdering, vetenskaplig, teknisk, ekonomisk eller statistisk undersökning eller annat sådant uppdrag som myndigheten utför för enskilds räkning, om det måste antas att uppdraget har lämnats under förutsättning att uppgiften inte röjs. Syftet med bestämmelsen är att skydda uppdragsgivarens ekonomiska förhållanden.

I promemorian diskuteras behovet av att begränsa sekretessen hos uppdragsmyndigheter för uppgifter som rör människors hälsa.

Enligt promemorieförslaget skall uppdragsmyndigheter få möjlighet att lämna ut uppgifter som rör människors hälsa till allmänheten om intresset av allmän kändedom om dessa har sådan vikt att uppgifterna bör lämnas ut. Uppdragsmyndigheter föreslås också kunna lämna ut sådana uppgifter till berörd tillsynsmyndighet inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100)¹ skall ha följande lydelse.

8 kap.

9 §

Nuvarande lydelse

Sekretess gäller hos myndighet för uppgift som avser provning, bestämning av egenskaper eller myckenhet, värdering, vetenskaplig, teknisk, ekonomisk eller statistisk undersökning eller annat sådant uppdrag som myndigheten utför för enskilda räkning, om det måste antas att uppdraget har lämnats under förutsättning att uppgiften inte röjs.

Föreslagen lydelse

Sekretess gäller hos myndighet för uppgift som avser provning, bestämning av egenskaper eller myckenhet, värdering, vetenskaplig, teknisk, ekonomisk eller statistisk undersökning eller annat sådant uppdrag som myndigheten utför för enskilda räkning, om det måste antas att uppdraget har lämnats under förutsättning att uppgiften inte röjs. *Sekretessen gäller dock inte om intresset av allmän kännedom om förhållande som rör människors hälsa har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut.*

Sekretessen hindrar inte att myndigheten lämnar ut uppgifter som rör människors hälsa till den eller de kommunala nämnder som utövar tillsynen inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Regeringen kan för särskilt fall förordna om undantag från sekretessen, om den finner det vara av vikt att uppgiften lämnas.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år. Hos högskoleenhet gäller sekretessen dock i högst tio år. Hos Patent- och registreringsverket gäller sekretessen i högst femtio år.

Denna lag träder i kraft den

Förteckning över remissinstanserna

---

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

Efter remiss har yttrande kommit in från Riksdagens ombudsmän JO, Justitiekanslern, Socialstyrelsen, Statistiska centralbyrån, Boverket, Närings- och teknikutvecklingsverket, Konsumentverket, Naturvårdsverket, Koncessionsnämnden för miljöskydd, Kemikalieinspektionen, Statens strålskyddsinstitut, Kammarrätten i Stockholm, Universitetet i Stockholm Juridiska fakultetsnämnden, Sveriges lantbruksuniversitet, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Skåne län, Stockholms kommun, Uppsala kommun, Växjö kommun, Svenska Kommunförbundet, Tjänstemännens Centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige. Dessutom har yttrande inkommit från Svenska Journalistförbundet.

Prop. 1998/99:22
Bilaga 3

Remissammanställning över promemorian Sekretess för vissa uppgifter hos uppdragsmyndigheter (Ds 1997:41)

Allmänt om förslaget

Riksdagens ombudsmän JO: Förslagen som promemorian innehåller föranleder inte någon invändning.

Justitiekanslern: Justitiekanslern har inte några invändningar mot de förslag som läggs fram i promemorian.

Socialstyrelsen: Socialstyrelsen tillstyrker förslaget om ändring i 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100). Lagändringen kommer att underlätta att angelägen information lämnas till allmänheten och hyresgäster bl.a. om radonets skaderisker. Ändringen kommer även att underlätta för miljö- och hälsoskyddsnämnderna att använda provresultat i sin tillsyn.

Statistiska centralbyrån: Ändringsförslaget gäller inskränkningar i den sekretess som bl.a. SCB kan erbjuda enskilda uppdragsgivare enligt 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100). Om intresset av att skydda människors hälsa väger över intresset av att skydda uppdragsgivarens ekonomiska intressen gäller inte sekretess enligt förslaget. De uppgifter som kan beröra människors hälsa i samband med SCB:s uppdrag torde vara sådana uppgifter om enskilda personer (personer och företag) som skyddas av sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen. Anbud, accept och annan affärskorrespondens som skyddas av 8 kap. 9 § torde knappast innehålla dylika uppgifter. För SCB:s del torde förslaget sålunda inte innebära någon inskränkning i sekretessen eller några ökade möjligheter att kunna ta del av uppgifter som rör människors hälsa. Uppgifter som rör människors hälsa kommer även fortsättningsvis att skyddas av statistiksekretess hos SCB enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen. Sekretessen hindrar också SCB att lämna ut dylika uppgifter till tillsynsorgan inom hälso- och skyddsområdet.

Boverket: Boverket tillstyrker de föreslagna ändringarna i sekretesslagen. Boverket vill komplettera grunderna för ändringarna. I direktiv 85/337/EEG, ändrat genom direktiv 97/11/EG om miljökonsekvensbeskrivningar är det en viktig fråga att information om miljöförhållandet blir tillgängliga. Det tas upp bl.a. i artikel 5. Boverkets svar grundar sig bl.a. på erfarenheterna från tidigare bedrivna verksamheter. Boverket vill emellertid uppmärksamma departementet på det sakförhållandet, att verket sedan den 1 juli 1993 inte längre bedriver uppdragsverksamhet som faller under 8 kap. 9 § sekretesslagen. Typgodkännandekontoret överfördes till Statens provningsanstalt vid denna tid och från och med den 1 juli 1995 bedrivs verksamheten i ett konkurrensutsatt öppet system för provning och kontroll inom byggområdet.

Närings- och teknikutvecklingsverket: Närings- och teknikutvecklingsverket har inget att erinra mot förslaget.

Prop. 1998/99:22
Bilaga 4

Konsumentverket: Konsumentverket ställer sig positivt till förslaget att uppdragsmyndigheter lämnas möjlighet att under vissa förutsättningar lämna ut uppgifter om förhållanden som kan påverka människors hälsa.

Statens naturvårdsverk: Naturvårdsverket tillstyrker att 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) ändras i linje med vad som föreslås i promemorian.

Koncessionsnämnden för miljöskydd: Koncessionsnämnden finner inte anledning till erinran mot de i promemorian framförda förslagen.

Kemikalieinspektionen: Kemikalieinspektionen tillstyrker förslaget men anser att sekretessen hos uppdragsmyndigheterna bör kunna begränsas även i förhållande till statliga tillsynsmyndigheter.

Statens strålskyddsinstitut: Statens strålskyddsinstitut tillstyrker inriktningen i förslaget till ändring i 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100).

Kammarrätten i Stockholm: Sammanfattningsvis anser kammarrätten att de föreslagna ändringarna av 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) inte kan tillstyrkas på föreliggande underlag.

Stockholms universitet, Juridiska fakultetsnämnden: Fakultetsnämnden tillstyrker – med beaktande även av rådets direktiv 90/313/EEG om rätten att ta del av information rörande miljön – att förslaget läggs till grund för lagstiftning. Ingalunda ovanligt är att en myndighet ges i uppdrag att åt annan myndighet eller enskilt subjekt utföra visst forskningsarbete. Bestämmelsen i 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) är i första hand avsedd att skydda uppgifter om uppdragsgivarens ekonomiska förhållanden. I promemorian föreslås att denna sekretess begränsas vad gäller uppgifter som rör människors hälsa. Utgångspunkten är – och bör enligt fakultetsnämnden vara även fortsättningsvis – att ett enskilt subjekt, som anlitar en myndighet för viss typ av forskning eller undersökning, skall kunna förlita sig på ett starkt sekretesskydd. Det finns dock situationer, där intresset av offentlighet får anses väga tyngre än intresset av sekretess. Ett exempel härpå är det i promemorian givna, då en hyresgäst förvägras att hos miljö- och hälsoskyddsnämnd utbekomma uppgifter om radonhalten i hans lägenhet, därför att nämnden utfört mätningarna på uppdrag av fastighetsägaren. I sådana och liknande fall, då uppgifterna är av stor betydelse ur hälsosynpunkt, ter sig en begränsning i uppdragssekretessen befogad.

Sveriges lantbruksuniversitet: Statens lantbruksuniversitet (SLU) avstyrker förslaget. Förslaget rör det för universitetsvärlden kanske viktigaste sekretessområdet. SLU utför en mängd uppdrag åt allmänheten och näringslivet i form av laboratorieuppdrag och uppdragsforskning, vilka utgör en inte obetydlig källa till intäkter. Vidare innebär uppdragen att SLU får viktiga erfarenheter samt erhåller värdefulla kontakter med sam-

hälle och näringsliv. Så sent som år 1996 beslutade riksdagen om en ändring av högskolelagen (1992:1434) innebärande en utvidgning av universitetens huvuduppgifter. Universiteten och högskolorna skall numera uttryckligen samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet (1 kap. 2 § HL). SLU gör bedömningen att ett genomförande av förslaget allvarligt skulle försvåra universitetets möjligheter att i framtiden få nya uppdrag. Orsaken till detta är givetvis det förhållande som anförs redan i prop. 1979/80:2, s. 238 f, dvs. att potentiella uppdragsgivare måste kunna känna samma förtroende för uppdragsmyndigheten som för en privat uppdragstagare. Minsta osäkerhet på denna punkt kommer att uppfattas som mycket störande. Det måste påpekas att de uppdrag som SLU erhåller i hög utsträckning avser analyser m.m. av sådana förhållanden som direkt eller indirekt har någon form av inverkan på människors hälsa. Detta kan inte heller vara unikt för SLU utan måste i hög utsträckning gälla för uppdragsverksamheten vid andra universitet och kommuner. Det förefaller därför betänkligt att med stöd av endast ett anfört fall försvaga den starka sekretessen som nu gäller. Den föreslagna lagändringen förefaller även mycket svårtillämpad. Dels skall tjänstemannen avgöra om uppgiften rör människors hälsa och dels om uppgiften är av sådan vikt att det föreligger ett intresse att den kommer till allmän kännedom. Det är därför i sammanhanget viktigt att komma ihåg att det enligt 16 kap. 1 § andra stycket 3 sekretesslagen inte heller föreligger meddelarfrihet avseende uppgifter som är sekretessbelagda med stöd av 8 kap. 9 § sekretesslagen. Ett felaktigt beslut kan med andra ord få svåra konsekvenser för den enskilde tjänstemannen. Risken för skadeståndskrav av svårberäknad omfattning vid en felaktig utlämning av resultat kan inte heller negligeras. SLU menar att ansvaret för uppgifter om hälso- och miljöförhållanden som utgör en risk eller fara för människors hälsa och som uppdragas under uppdrag kommer till allmän kännedom, ligger hos uppdragsgivaren och inte hos uppdragsutföraren. Om en begäran om utlämnande av information från uppdragsgivaren nekas kan, i vart fall i sådana fall som förslaget bygger på, en ny undersökning göras av den som är intresserad av att få klarhet i förhållandet. För det fall där det kan anses föreligga mycket starka skäl till att bryta sekretessen mot uppdragsgivarens vilja måste det vara tillräckligt med nuvarande reglering där regeringen i det enskilda fallet kan medge undantag. SLU vill i detta sammanhang framföra att det tvärtom föreligger ett starkt behov av en breddning av sekretessområdet enligt 8 kap. 9 § sekretesslagen i stället för en uttunning av nuvarande sekretesskydd. I och med de allt tätare kontakterna som uppkommer mellan universitet och näringsliv uppkommer ständigt olika samarbetsformer som rimligen inte kan inrymmas under benämningen uppdrag. Som ett tydligt exempel härpå är de av NUTEK initierade och delvis finansierade kompetenscentra som finns förlagda vid universiteten. Där bedriver universiteten och näringslivet ett långtgående samarbete och näringslivet har ett starkt inflytande på den forskning som bedrivs. NUTEK:s uttalade syfte med dessa kompetenscentra är att de skall vara till fördel för näringslivet. Samma sak gäller för de många forskningsprojekt med EU-medel som syftar till att ge bidrag till det europeiska näringslivet. I samarbetsformer av sådana slag är näringslivets sekretesskydd otillräckligt och kanske rentav obefintligt.

Länsstyrelsen i Stockholms län: Länsstyrelsen anser såsom framförts i promemoriaförslaget att allmänhetens intresse av insyn i de enskilda ärendena hos en uppdragsmyndighet inte kan anses vara obetydligt vad gäller frågor som rör människors hälsa. Länsstyrelsen tillstyrker därför promemoriaförslaget att uppdragsmyndigheter skall få möjlighet att lämna ut uppgifter som rör människors hälsa till allmänheten om intresset av allmän kändedom om uppgifterna har sådan vikt att uppgifterna bör lämnas ut. Vidare tillstyrker länsstyrelsen förslaget att uppdragsmyndigheten även skall kunna lämna ut sådana uppgifter till berörd tillsynsmyndighet inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Länsstyrelsen i Skåne län: Länsstyrelsen tillstyrker förslaget i promemorian.

Stockholms kommun: (genom underremiss till miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsledningskontoret) Offentlighetsprincipen präglar sedan gammalt svensk rättskipning och förvaltning. Allmänhetens självklara rätt till insyn måste värnas och bevaras. I mycket begränsande undantagsfall kan dock hänsynen till allmänna eller enskilda intressen motivera att avsteg görs från denna viktiga princip. I 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) finns bestämmelser som rör uppdragsverksamhet för enskilda räkning. Sekretessen skyddar uppgifter angående uppdragsgivarens ekonomiska förhållanden men ger även skydd till tredje man både när det gäller personliga och ekonomiska förhållanden. Den s.k. uppdragssekretessen utgår från den klart uttalade eller underförstådda förutsättningen att den enskilde skall kunna vara säker på att få samma sekretess hos den myndighet som anlitas som hos ett privat företag. Uppdraget bygger således på förtroende. En begränsning av sekretessen skulle troligen få till följd att enskilda avstår från att ge myndigheten uppdraget. Huvudprincipen i 8 kap. 9 § sekretesslagen är således att sekretess skall gälla för uppdraget, men att regeringen för särskilda fall kan förordna om undantag från sekretessen om den finner det vara av vikt att uppgiften lämnas ut. Kommunstyrelsen anser mot denna bakgrund och med stöd av remissinstanserna inom staden att det inte finns tillräckliga skäl att ändra lagstiftningen.

Uppsala kommun: Kommunstyrelsen tillstyrker förslaget till ändring av 8 kap. 9 § sekretesslagen (med hänvisning till miljö- och hälsoskyddsnämnden och räddnings- och beredskapsnämndens yttranden). Miljö- och hälsoskyddsnämnden: Det är inte tillfredsställande att radonmätningar som erhållits inom ramen för myndigheters uppdragsverksamhet genom sekretess enligt 8 kap. 9 § sekretesslagen t.ex. ska kunna förhindra myndigheten att agera till skydd för bl.a. barn som utsätts för höga radonhalter. Det är också onödigt att ägna kraft att detaljreglera vilka uppgiftsslag som skall vara tillgängliga eftersom det enligt direktiv 90/313/EEG som grundprincip stadgas en rätt för varje fysisk och juridisk person att ta del av de uppgifter som rör miljön som finns hos myndigheter. Uppgifterna som härrör från tredje part ska inte lämnas ut om denne inte varit skyldig att lämna ut uppgiften. Direktivet gäller före svensk lag. En detaljreglering kan också innebära att sådana problem som inte förutses i dag eller

mätdata som inte kan erhållas med dagens teknik automatiskt sekretessbeläggs om de erhålls inom uppdragsverksamhet. En sådan hantering riskerar att minska myndigheternas effektivitet inom ett tillsynsområde där nya miljörisiker hela tiden aktualiseras. Räddnings- och beredskapsnämnden: Rent allmänt anser nämnden att förhållanden som allvarligt kan påverka människors hälsa skall bryta sekretesskravet. Det kan t.ex. handla om fastigheter med mycket höga radonhalter och som långsiktigt kan ha stor hälsopåverkan hos de boende. Det är dock angeläget att klart definiera vad som avses med hälsa och till vilken grad påverkan skall anses vara avgörande. Mycket av den fysiska miljön påverkar människors hälsa negativt, både direkt och indirekt. Det kan vara buller, utsläpp, byggmaterial, stress. Ett sätt att långsiktigt sänka samhällets totala sjukvårdskostnader är att förbättra människors hälsotillstånd. En öppenhet kring hälsoriskerna i samhället gynnar en sådan utveckling. Förhållandet sekretess och öppenhet vad gäller hälsorisker är naturligtvis svårt att detaljreglera. Konsekvenserna kan bli att ett antal angelägna sekretessbelagda handlingar blir öppna. Det är också möjligt att uppdragsgivaren väljer privata entreprenörer i stället för myndigheter om lagförslaget antas. Konsekvenserna av detta måste därför beaktas. Hälsa bör prioriteras framför ekonomi. Efter en avvägning av för- och nackdelar med förslaget har nämnden beslutat att tillstyrka detsamma.

Växjö kommun: Växjö kommun tillstyrker förslaget till ändring och tillägg i 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100). Växjö kommun anser att det finns lika starka skäl att begränsa sekretessen hos uppdragsmyndigheter som hos tillsynsmyndigheter i fråga om uppgifter som rör människors hälsa även om ett offentliggörande av sådana uppgifter kan få negativa ekonomiska konsekvenser för ett företag.

Svenska kommunförbundet: Svenska kommunförbundet tillstyrker förslaget i departementspromemorian att införa en möjlighet för uppdragsmyndigheter att lämna ut uppgifter som rör människors hälsa till allmänheten om intresset av allmän kännedom om dessa har sådan vikt att uppgifterna bör lämnas ut. Kommunförbundet vill dock påpeka att det finns en risk för att uppdragsgivaren i så fall kommer att avstå från att lämna uppdrag till myndigheter och i stället låta privata företag i större utsträckning än i dag göra t.ex. radonmätningar. Förslaget att sekretessen inte skall hindra en myndighet att lämna ut uppgifter som rör människors hälsa till den kommunala nämnd som utövar tillsyn inom miljö- och hälsoskyddsområdet tillstyrks. Bestämmelsen kommer att underlätta arbetet i de nämnder som svarar för miljö- och hälsoskydd.

Tjänstemännens centralorganisation: För Tjänstemännens centralorganisation (TCO) är offentlighetsprincipen av stor vikt. Detta framgår av besluten vid TCO:s kongress år 1997. TCO välkomnar mot bakgrund härav förslaget om minskad sekretess hos uppdragsmyndigheter. Offentlighetsprincipen innebär bl.a. att den som begär det har rätt att ta del av allmänna handlingar hos statliga och kommunala myndigheter. Handlingars offentlighet är avsedd att främja ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning. Detta är viktiga grundstenar i ett demokratiskt samhälle eftersom tillgången till allmänna handlingar underlättar och stimulerar

den fria debatten i skilda samhällsfrågor. Rätten att ta del av allmänna handlingar får begränsas i lag endast om det är påkallat med hänsyn till vissa i tryckfrihetsförordningen uppräknade skyddsintressen bl.a. skyddet för den enskildes ekonomiska förhållanden. I förarbetena till den nu gällande regleringen anges att allmänhetens legitima intresse av insyn i de enskilda ärendena hos en s.k. uppdragsmyndighet är obetydlig. Enligt TCO:s uppfattning är detta ett felaktigt synsätt när det gäller frågor som berör människors hälsa. Människors hälsa och människors möjligheter att påverka sin hälsa bör väga tyngre än snäva ekonomiska intressen. När det gäller radonmätningar blir konsekvensen av nu gällande rätt att en hyresgäst kan nekas att få ta del av mätresultat avseende hans eller hennes lägenhet som en kommunal nämnd tagit fram på uppdrag av fastighetsägaren. Inte heller kan en enskild som avser att lämna sina barn hos en privat dagmamma kontrollera eventuella mätresultat beträffande dagmammans bostad. Enligt promemorian skall uppdragsmyndigheten "få möjlighet" att lämna ut uppgifter som rör människors hälsa till allmänheten om intresset av allmän kännedom om uppgiften har sådan vikt att uppgifterna bör lämnas ut. Ordvalet är kanhända en följd av att hittills inte ens möjligheten funnits, med mindre än att regeringen ingripit, men icke desto mindre olyckligt. Det bör naturligtvis klart framgå att myndigheterna i sådana fall har skyldighet att lämna ut uppgifterna. Rekvisitet "intresset av allmän kännedom" bör vid intresseavvägningen enligt TCO:s uppfattning inte tolkas alltför restriktivt utan, samhällets intresse av att skadliga miljöfaktorer uppmärksammas och undanröjs bör tillåtas väga tungt. Frågan om i vilka situationer utlämnande skall ske får inget svar, vare sig i förslaget till ny lagtext eller i promemorian i övrigt. Den överlämnas helt och hållet till rättstillämpningen, för säkerhets skull med ett särskilt påpekande om att det i varje enskilt fall noggrant måste prövas om allmänintresset är så starkt att det motstående enskilda intresset av hemlighållande får stå tillbaka. Enligt promemorian framförde flera remissinstanser farhågor för att en sådan regel skulle komma att tolkas olika hos olika myndigheter redan år 1989, när motsvarande ändring gjordes avseende tillsynsmyndigheternas verksamhet. Någon uppföljning och utredning om hur den bestämmelsen i praktiken har kommit att tillämpas har dock uppenbarligen inte gjorts. Detta är enligt TCO en svaghet i underlaget. Eftersom förslaget lämnar så stort utrymme för de enskilda myndigheterna att själva tolka bestämmelsen, anser TCO att man från såväl departementets som lagstiftarens sida bör följa den framtida utvecklingen av rättstillämpningen på området. EG-direktivet (90/313/EEG) om rätt att ta del av miljöinformation ger varje fysisk eller juridisk person rätt att ta del av de uppgifter om miljön som finns hos myndigheter. I promemorian konstateras att den möjlighet att avslå en sådan begäran som direktivet ger, inte är tillämplig i fall då det är myndigheten som sammanställer och bearbetar material, även om detta erhållits från en enskild. TCO förutsätter att detta konstaterande är avsett som vägledning för de myndigheter som skall tillämpa den nya bestämmelsen.

Landsorganisationen i Sverige: Landsorganisationen i Sverige (LO) ställer sig positiv till de förslag som framförs i promemorian, att begränsa sekretessen för uppgifter av allmänt intresse, som rör människors

hälsa. LO ställer sig också positiv till förslaget att information om människors hälsa skall få lämnas från uppdragsmyndighet till kommunal tillsynsmyndighet. Dessa förändringar ligger väl i linje med våra medlemmars legitima rätt att värna om sin hälsa. Många LO-medlemmar bor exempelvis i hyresrättslägenheter och saknar både rätt och möjligheter att själva kontrollera miljön i dessa. De måste därför förlita sig på att samhällets kontrollfunktioner fungerar. En förutsättning för detta är att informationen finns tillgänglig och att de samhällsfunktioner som har till uppgift att sörja för tillsynen har tillgång till nödvändig information.

Svenska Journalistförbundet: Svenska Journalistförbundet välkomnar förslaget om minskad sekretess hos uppdragsmyndigheter, som ett steg i rätt riktning. Frågan är om steget är tillräckligt långt - en del skrivningar i promemorian inger farhågor. Enligt promemorian skall uppdragsmyndigheter "få möjlighet" att lämna ut uppgifter som rör människors hälsa till allmänheten om intresset av allmän kändedom om uppgifterna har sådan vikt att uppgifterna bör lämnas ut. Ordvalet är kanhända en följd av att det hittills inte ens möjligheten har funnits, med mindre än att regeringen ingripit, men icke desto mindre olyckligt. Det bör naturligtvis klart framgå att myndigheten i sådana fall har en skyldighet att lämna ut uppgifterna. Frågan om i vilka situationer utlämnande skall ske får inget svar, vare sig i förslaget till ny lagtext eller i promemorian i övrigt. Den överlämnas helt och hållet till rättstillämpningen, för säkerhets skull med ett särskilt påpekande om att det i varje särskilt fall noggrant måste prövas om allmänintresset är så starkt att det motstående enskilda intresset av hemlighållande får stå tillbaka. Enligt promemorian framförde flera remissinstanser farhågor för att en sådan regel skulle komma att tolkas olika hos olika myndigheter redan år 1989, när motsvarande ändring gjordes avseende tillsynsmyndigheternas verksamhet. Någon utredning om hur den bestämmelsen i praktiken har kommit att tillämpas har dock uppenbarligen inte gjorts. Eftersom förslaget lämnar så stort utrymme för de enskilda myndigheterna att själva tolka bestämmelsen, anser Journalistförbundet att man såväl från departementets som lagstiftarens sida bör följa utvecklingen av rättstillämpningen på området. EG-direktivet (90/313/EEG) om rätt att ta del av miljöinformation ger varje fysisk eller juridisk person rätt att del av de uppgifter om miljön som finns hos myndigheter. I promemorian konstateras att den möjlighet att avslå en sådan begäran som direktivet ger, inte är tillämplig i fall då det är myndigheten som sammanställer och bearbetar material, även om detta erhållits från en enskild. Journalistförbundet förutsätter att detta konstaterande är avsett som vägledning för de myndigheter som skall tillämpa den nya bestämmelsen.

Särskilt om föreslagen lydelse av 8 kap. 9 § första stycket sekretesslagen (1980:100)

Konsumentverket: Det finns skäl att låta bestämmelsen avse inte bara hälsa utan även andra förhållanden. Konsumentverket har vid sin granskning enligt bestämmelserna i produktsäkerhetslagen sett åtskilliga exempel på produkter som orsakar personskador, i många fall av allvarlig na-

tur. Det vore därför naturligt att i detta sammanhang betrakta fara för personskador på samma sätt som hälsorisker.

Prop. 1998/99:22
Bilaga 4

Statens naturvårdsverk: Naturvårdsverket anser att den uppmjukning av sekretessen som föreslås bör omfatta även intresset av allmän kännedom om förhållanden som rör miljön. I promemorian anförs att det knappast kan hävdas att allmänhetens legitima intresse av insyn i enskilda ärenden hos en s.k. uppdragsmyndighet är obetydligt när det gäller förhållanden som rör människors hälsa. Detta synsätt bör enligt Naturvårdsverkets mening gälla även förhållanden som rör miljön. Enligt verkets mening finns det heller ingen anledning att i 8 kap. 9 § formulera en begränsning i sekretessen på annat sätt än för närvarande görs i 8 kap. 6 och 7 §§.

Kammarrätten i Stockholm: Bakgrunden till promemoriaförslaget att begränsa uppdragssekretessen för uppgifter rörande människors hälsa uppges vara en dom från Kammarrätten i Stockholm den 14 juli 1995 (mål nr 4945–1995). I domen uttalar kammarrätten att det saknas laglig möjlighet att vid prövningen av 8 kap. 9 § första stycket sekretesslagen ta hänsyn till den vägning mellan hälso- och ekonomiintressen som klaganden hävdar. Lagförslaget – i den del det gäller allmänhetens möjligheter att ta del av uppgifter hos uppdragsmyndigheter – har i huvudsak motiverats med att allmänheten kan ha ett legitimt intresse av insyn i ärenden hos en uppdragsmyndighet när det gäller frågor som rör människors hälsa. Som exempel på detta legitima intresse anges följande. "När det gäller radonmätningar blir konsekvensen av nuvarande regel t.ex. att en hyresgäst kan nekas att få ta del av mätresultat avseende hans lägenhet som en miljö- och hälsoskydds nämnd utfört på uppdrag av fastighetsägaren. Inte heller kan en enskild som avser att lämna sina barn hos en privat dagmamma kontrollera eventuella mätresultat beträffande dagmammans bostad." Vid en sammanvägning härav och det förhållandet att det enligt nuvarande sekretessregler för uppdragsmyndigheter endast föreligger möjlighet för regeringen att vid sin dispensprövning beakta omständigheter som rör människors hälsa anses övervägande skäl tala för att begränsa uppdragssekretessen i 8 kap. 9 § sekretesslagen. En grundtanke bakom offentlighets- och sekretessregleringen är att sekretess inte skall gälla för uppgifter annat än om det verkligen behövs. De avvägningar mellan de motstående intressena av offentlighet och sekretess som gjordes när den nuvarande sekretesslagen utarbetades grundades på ett omfattande utredningsarbete. De principer som ligger till grund för lagens bestämmelser bör därför inte frångås om det inte föreligger starka skäl för det. Det sagda hindrar inte att en fortlöpande översyn av sekretesslagen skall göras allteftersom behov uppkommer. Promemorian hänvisar i huvudsak till ett tidigare lagstiftningsärende om begränsning av sekretessen för uppgifter inom hälso- och miljöområdet. Sedan den 1 juli 1989 kan vissa uppgifter som en myndighet inhämtat i sin tillsynsverksamhet offentliggöras trots att det kan skada företaget, om intresset av allmän kännedom om förhållande som rör bl.a. människors hälsa är av sådan vikt att uppgifterna bör lämnas ut (se 8 kap. 6 och 7 §§ sekretesslagen och sekretessförordningen (1980:657) med bilaga). Det förhållandet att lagändringar redan skett beträffande sekretess i den statliga och kommu-

nala tillsynsverksamheten torde dock inte utan vidare kunna anföras till stöd för en ändring av sekretessbestämmelserna gällande uppdragsverksamhet. Enligt kammarrättens mening måste en klar åtskillnad göras mellan sådana uppgifter som lämnas eller på annat sätt erhålls i uppdragsverksamhet. Det sistnämnda förfarandet är frivilligt och den enskilde kan ofta välja ett privat alternativ. Vidare är det här fråga om sekretess av närmast förtroendekaraktär, vilket skiljer detta fall från det förstnämnda fallet. Det finns avsevärd risk för att uppdragsgivare kommer att avstå från att lämna uppdrag till myndigheter om sekretessen begränsas i enlighet med förslaget. I promemorian upptas endast radonmätningar som exempel på sådana fall där allmänheten har ett berättigat intresse av insyn. Vad gäller övrig verksamhet som omfattas av bestämmelsen, såsom uppdragsforskningen vid universitet och högskolor, saknas helt underlag för en bedömning av de verkningar den nya bestämmelsen skulle medföra. I promemorian påpekas att rådets direktiv 90/313/EEG av den 7 juni 1990 om rätt för varje fysisk och juridisk person att ta del av miljöinformation som finns hos offentliga myndigheter utgör skäl för en inskränkning av sekretessen på det sätt som föreslås. Direktivet är ett s.k. minimidirektiv med artikel 130s i Romfördraget som rättslig grund. Enligt artikel 3.2 sjätte strecksatsen får medlemsstaterna föreskriva att en begäran skall avslås om materialet erhållits från en tredje part om denne inte varit skyldig att tillhandahålla detta. Denna bestämmelse torde, enligt promemorian, dock inte vara tillämplig i fall då det är myndigheten som sammanställer och på olika sätt bearbetar material, även om detta erhållits från enskild. En sådan tolkning av bestämmelsen i direktivet är emellertid inte självklar utan det kan lika gärna hävdas att nu gällande bestämmelser om uppdragssekretess överensstämmer med direktivet. I annat fall borde ju direktivet redan ha föranlett en ändring av sekretesslagen (artikel 9.1). Enligt kammarrättens mening är underlaget för förslaget alltför knapphändigt för att det skall vara möjligt att bedöma om den föreslagna bestämmelsen är lämplig. Härtill kommer att det enligt nuvarande sekretessbestämmelser finns möjlighet för regeringen att ge dispens och vid sin dispensprövning beakta omständigheter som rör människors hälsa. Hur denna dispensprövning använts framgår inte av promemorian.

Särskilt om föreslagen lydelse av 8 kap. 9 § andra stycket sekretesslagen (1980:100)

Konsumentverket: Den nya meningen i 9 § första stycket innebär att sekretessen begränsas under förutsättning att det finns intresse av att förhållandet kommer till allmän kännedom. Är inte denna förutsättning uppfylld gäller alltså sekretessen. Det innebär att en statlig tillsynsmyndighet inte kan få tillgång till uppgifter såvida tillsynsmyndigheten inte har för avsikt att offentliggöra uppgiften. Det räcker alltså inte att tillsynsmyndigheten endast vill ha underlag för att avgöra om det finns förutsättningar för ett ingripande mot det företag som har lämnat provningsuppdraget till uppdragsmyndigheten i fråga. Följande exempel kan belysa frågan. Konsumentverkets laboratorium kan vid en uppdragsprovning som rör en diskmaskins funktion upptäcka en säkerhetsbrist i en elkom-

ponent. Verket kan då inte underrätta tillsynsmyndigheten, vilket i detta fall är Elsäkerhetsverket, om denna brist så länge Elsäkerhetsverket endast vill utreda frågan vidare. Om vårt laboratorium skulle upptäcka att en leksak är farlig kan laboratoriet inte underrätta den enhet inom Konsumentverket som utövar tillsyn enligt produktsäkerhetslagen. En sådan lösning är inte tillfredsställande. Statliga tillsynsmyndigheter bör inte komma i sämre läge än kommunala tillsynsmyndigheter. Regeln i det föreslagna andra stycket bör därför gälla även till förmån för statliga tillsynsmyndigheter.

Kemikalieinspektionen: Andra stycket av den föreslagna lydelsen av 8 kap. 9 § sekretesslagen innebär att sekretess inte skall hindra en uppdragsmyndighet att lämna ut uppgifter som rör människors hälsa till den eller de kommunala nämnder som utövar tillsynen inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Inspektionen anser att de skäl som ligger bakom denna begränsning av sekretessen i förhållande till kommunala tillsynsorgan gör sig lika starkt gällande i förhållande till statliga tillsynsmyndigheter på miljö- och hälsoskyddsområdet. I andra stycket bör därför orden statliga tillsynsmyndigheter eller skjutas in före kommunala nämnder.

Kammarrätten i Stockholm: Vad gäller lagförslagets andra stycke framgår inte varför en begränsning av sekretessen endast bör gälla mellan uppdragsmyndighet och den eller de kommunala nämnder som utövar tillsynen i kommunen. Motsvarande förslag har inte lämnats beträffande statlig tillsynsverksamhet. Frågan bör därför utredas ytterligare.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1998-05-08

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Gertrud Lennander, regeringsrådet Kjerstin Nordborg.

Enligt en lagrådsremiss den 29 april 1998 (Miljödepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Marianne Wikman.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet.

Enligt andra stycket i förslaget hindrar sekretessen inte att uppgifter som rör människors hälsa lämnas till en myndighet som utövar tillsyn inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Avsikten är att även sekretess hos universitet och högskolor enligt första stycket tredje meningen skall kunna brytas med stöd av denna bestämmelse. Utformningen av andra stycket medför dock att tvivelsmål kan uppkomma vid tillämpningen om hur det förhåller sig i detta hänseende. Innebörden av andra stycket blir tydligare om det inleds med orden: "Sekretess enligt första stycket hindrar inte---".

I första stycket tredje meningen används uttrycket "universitet eller högskolor", i nuvarande andra stycket som föreslås i oförändrad form utgöra ett nytt fjärde stycke däremot ordet "högskoleenhet".

Lagrådet förordar att även fjärde stycket ändras och att uttrycket "universitet och högskolor" används där.

Remissammanställning över synpunkter från högskoleväsendet

1. Förteckning över remissinstanserna

Efter särskild remiss under ärendets beredning till instanser med anknytning till högskoleväsendet har yttrande kommit in från Universitetskanslern, Karolinska institutet, Kungl. Tekniska högskolan, Luleå tekniska universitet och Lunds universitet.

2. Frågan om lättningen av sekretessen skall omfatta även universitet och högskolor

Universitetskanslern: Universitetskanslern tillstyrker förslaget och har inte några invändningar mot att sekretessen inte heller skall gälla vid uppdragsforskning inom universitet och högskolor om intresset av allmän kännedom om förhållande som rör människors hälsa har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut.

Karolinska institutet: Karolinska institutet avstyrker förslaget. Ett förtroendefullt förhållande gentemot institutets uppdragsgivare – som svarar för en avsevärd del av forskningsfinansieringen – kräver stöd i sekretesslagen på det sätt Sveriges lantbruksuniversitet har påpekat. För år 1999 beräknar Karolinska institutet i sitt budgetunderlag intäkten av avgifter och andra ersättningar (uppdrag) till omkring 300 miljoner kronor och tendensen är ökande.

Kungl. Tekniska högskolan: Kungl. Tekniska högskolan (KTH) avstyrker förslaget. Nuvarande bestämmelse i 8 kap. 9 § sekretesslagen har stor betydelse för universitet och högskolors möjlighet att få uppdrag. En ändring av nu gällande starka sekretess skulle allvarligt påverka näringslivets/uppdragsgivares förtroende för högskolorna som uppdragstagare. I forskningssammanhang blir de föreslagna bestämmelserna svårtillämpade. KTH instämmer i de synpunkter som framförts av Sveriges lantbruksuniversitet. I tidigare sammanhang har KTH framfört behovet av en utvidgning av sekretesslagens bestämmelser avseende forskningssamverkan och forskningsprojekt inom EU:s ramprogram och avvaktar regeringens ställningstagande i denna fråga.

Luleå tekniska universitet: Luleå tekniska universitet anser inte att föreslagen lagändring skall omfatta universitet och högskolor. Uppdragsverksamhet utgör en stor del av den verksamhet som bedrivs vid universitet och högskolor. Luleå tekniska universitets uppdrag är att bedriva utbildning och forskning inom vissa områden samt samverka med det omgivande samhället. För att kunna bedriva uppdragsverksamhet på någorlunda lika villkor är det av stor vikt för ett universitet som uppdragsmyndighet att kunna erbjuda samma insynsskydd som en privat uppdragstagare. Här kan också noteras att t.ex. Chalmers tekniska högskola, som numera är en stiftelse, kan erbjuda insynsskydd medan andra universitet och högskolor inte skulle kunna det med en lagändring. Beroende på ett universitetets/högskolans verksamhetsform skulle olika förut-

sättningar för uppdragsverksamhet skapas med en lagändring. Den föreslagna lagändringen ställer stora krav på tjänstemannen/universitetet, som skall ta ställning till ett eventuellt utlämnande. Det kan inte vara rimligt att en tjänsteman skall kunna försättas i en situation om utlämnande, där det råder delade meningar om vad som är skadligt eller inte för en människors hälsa. Gränsdragningen för när en uppgift är av sådan vikt att den bör lämnas ut, torde vara en mycket svår i många fall. Här har uppdragsgivaren också ett ansvar. Den insynsmöjlighet som finns med nuvarande lydelse av bestämmelsen, dvs. att regeringen kan för särskilt fall förordna om undantag från sekretessen, om den finner det vara av vikt att uppgiften lämnas, borde borga för ett utlämnande när det anses befogat.

Lunds universitet: Diskussioner om ett utökande av uppdragssekretessen i 8 kap. 9 § sekretesslagen har förts under längre tid, inte minst av den s.k. NYFOR-kommittén. Nuvarande sekretessbestämmelse skyddar endast sådan forskning som bedrivs i ren uppdragsform och omfattar inte de nya former för samverkan som aktualiserats genom bl.a. Närings- och teknikutvecklingsverkets kompetenscentra. Universitetens önskvärda fokusering på den tredje uppgiften och framför allt dess kontaktyta mot näringslivet gagnas inte av att det nu istället föreslås en uppluckring av sekretessen i 8 kap 9 §. Det är svårt att bilda sig en uppfattning om vilka delar av den omfattande uppdragsforskning som bedrivs vid universiteten som berörs av en sådan lagändring. Det står i alla fall klart att det är oerhört mycket mer än bara den medicinska forskningen. Även delar av den tillämpade forskningen inom de naturvetenskapliga och tekniska områdena kan komma att beröras. Livsmedelsforskning, bygg- och materialforskning är några exempel. Det finns betydande risk för att många uppdrag inom dessa områden i fortsättningen kommer att gå universiteten förbi. Förutom ett bortfall av intäkter kan det på sikt också innebära en kompetensflykt från statliga universitet och högskolor till privata forskningsalternativ.

Den föreslagna förändringen innebär, förutom en väsentligt försvärad sekretessprövning för den enskilda myndigheten också ett osäkerhetsproblem vid tecknandet av nya uppdragsavtal och i tillämpningen av redan ingångna avtal. Sekretessreglerna är redan i dag ett pedagogiskt problem i kommunikationen med företrädare för näringslivet. Den nya lydelsen av sekretesslagen kommer att komplicera dessa kontakter ytterligare. Enligt gällande rätt kan regeringen "för särskilt fall förordna om undantag från sekretessen, om den finner det vara av vikt att uppgiften lämnas". Denna dispensmöjlighet bör även i fortsättningen vara full tillräcklig för att garantera den avvägning mellan allmänhetens rätt till insyn i forskningsverksamheten och den enskilde uppdragsgivarens berättigade intresse av sekretesskydd.

Lagrådsremissens lagförslag

Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Häri genom föreskrivs att 8 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100)¹ skall ha följande lydelse

8 kap.

9 §

Sekretess gäller hos myndighet för uppgift som avser provning, bestämning av egenskaper eller myckenhet, värdering, vetenskaplig, teknisk, ekonomisk eller statistisk undersökning eller annat sådant uppdrag som myndigheten utför för enskilds räkning, om uppdraget har lämnats under förutsättning att uppgiften inte röjs. Sekretessen gäller dock inte om intresset av allmän kännedom om förhållande som rör människors hälsa har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut.

Sekretess enligt första stycket hindrar inte att uppgifter som rör människors hälsa lämnas till en myndighet som utövar tillsyn inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Regeringen kan för särskilt fall förordna om undantag från sekretessen, om den finner det vara av vikt att uppgiften lämnas.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år. Hos universitet och högskolor gäller sekretessen dock i högst tio år. Hos Patent- och registreringsverket gäller sekretessen i högst femtio år.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1999.

2. I fråga om uppgifter som hänför sig till uppdrag som har lämnats före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

---

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

Lagrådet

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1998-10-05.

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Gertrud Lennander, regeringsrådet Kjerstin Nordborg.

Enligt en lagrådsremiss den 24 september 1998 (Miljödepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Marianne Wikman.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Miljödepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 26 november 1998

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Freivalds, Lejon, Lindh, Schori, Pagrotsky, von Sydow, Engqvist, Klingvall, Åsbrink, Lövdén, Östros, Wärnersson, Winberg, Ulvskog, Messing, Larsson, Rosengren, Sahlin

Föredragande: statsrådet Larsson

Regeringen beslutar proposition 1998/99:22 Sekretess för vissa uppgifter hos uppdragsmyndigheter m.m.

